



Guía Docente				
Datos Identificativos			2019/20	
Asignatura (*)	Hábitat Básico		Código	630G02062
Titulación	Grao en Estudos de Arquitectura			
Descriptoros				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Quinto	Optativa	6
Idioma	CastelánGalegoInglés			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Construcións e Estruturas Arquitectónicas, Cívics e AeronáuticasExpresión Gráfica ArquitectónicaProxectos Arquitectónicos, Urbanismo e Composición			
Coordinación	Lizancos Mora, Plácido	Correo electrónico	placido.lizancos@udc.es	
Profesorado	Antelo Tudela, Enrique Carreiro Otero, Maria Concepción Cuba Cabana, Hilda Lizancos Mora, Plácido Paz Agras, Mari Luz Rodriguez Alvarez, Jorge	Correo electrónico	enrique.antelo@udc.es maria.carreiro@udc.es hilda.cuba@udc.es placido.lizancos@udc.es luz.paz.agras@udc.es jorge.ralvarez@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Esta materia ten por obxectivo desenvolver as capacidades do alumnado para analizar -desde un enfoque de dereitos- a construción do hábitat humano a partir de procesos, formais ou non, tanto nas sociedades opulentas como nas empobrecidas.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A12	Capacidade para concibir, calcular, deseñar, integrar en edificios e conxuntos urbanos e executar estruturas de edificación. (T)
A13	Capacidade para concibir, calcular, deseñar, integrar en edificios e conxuntos urbanos e executar sistemas de división interior, carpintería, escaleiras e demais obra rematada. (T)
A14	Capacidade para concibir, calcular, deseñar, integrar en edificios e conxuntos urbanos e executar sistemas de cerramento, cuberta e demais obra grosa. (T)
A16	Capacidade para concibir, calcular, deseñar, integrar en edificios e conxuntos urbanos e executar instalacións de subministración, tratamento e evacuación de augas, de calefacción e de climatización. (T)
A17	Aptitude para aplicar as normas técnicas e construtivas.
A18	Aptitude para conservar as estruturas de edificación, a cimentación e obra civil
A19	Aptitude para conservar a obra rematada
A20	Aptitude para valorar as obras.
A21	Capacidade para conservar a obra grosa.
A22	Capacidade para proxectar instalacións edificatorias e urbanas de transformación e subministración eléctricas, de comunicación audiovisual, de acondicionamento acústico e de iluminación artificial.
A23	Capacidade para conservar instalacións.
A24	Coñecemento axeitado da mecánica de sólidos, de medios continuos e do solo, así como das calidades plásticas, elásticas e de resistencia dos materiais de obra pesada.
A27	Coñecemento axeitado dos sistemas construtivos industrializados.
A28	Coñecemento da deontoloxía, a organización colexial, a estrutura profesional e a responsabilidade civil.
A29	Coñecemento dos procedementos administrativos e de xestión e tramitación profesional.
A33	Coñecemento da dirección e xestión inmobiliarias.
A34	Capacidade para a concepción, a práctica e desenvolvemento de proxectos básicos e de execución, esbozos e anteprojectos. (T)
A35	Capacidade para a concepción, a práctica e desenvolvemento de proxectos urbanos. (T)
A36	Capacidade para a concepción, a práctica e desenvolvemento de dirección de obras. (T)



A37	Capacidade para elaborar programas funcionais de edificios e espazos urbanos. (T)
A40	Capacidade para exercer a crítica arquitectónica.
A44	Capacidade para redactar proxectos de obra civil. (T)
A51	Coñecemento axeitado dos métodos de estudo das necesidades sociais, a calidade de vida, a habitabilidade e os programas básicos de vivenda.
A52	Coñecemento axeitado da ecoloxía, a sostibilidade e os principios de conservación de recursos enerxéticos e medioambientais.
A53	Coñecemento axeitado das tradicións arquitectónicas, urbanísticas e paisaxísticas da cultura occidental, así como dos seus fundamentos técnicos, climáticos, económicos, sociais e ideolóxicos.
A55	Coñecemento axeitado da relación entre os patróns culturais e as responsabilidades sociais do arquitecto.
A56	Coñecemento axeitado das bases da arquitectura vernácula.
A57	Coñecemento axeitado da socioloxía, teoría, economía e historia urbanas.
A61	Coñecemento do análise de viabilidade e a supervisión e coordinación de proxectos integrais.
A63	Elaboración, presentación e defensa ante un Tribunal Universitario dun traballo académico orixinal realizado individualmente relacionado con calquera das disciplinas cursadas.
A64	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Expresión Gráfica Arquitectónica no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
A65	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Matemáticas no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
A67	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Proxectos no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
A69	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Urbanismo no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
A70	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Construción no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
A71	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Instalacións no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
A72	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Estruturas no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
B1	Que os estudantes demostrasen posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral, e adoita atoparse a un nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo
B2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dun xeito profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo
B3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética
B4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado
B5	Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía
B6	Coñecer a historia e as teorías da arquitectura, así coma as artes, tecnoloxías e ciencias humanas relacionadas con esta
B10	Coñecer os problemas físicos, as distintas tecnoloxías e a función dos edificios de xeito que se dote a estes de condicións internas de comodidade e protección dos factores climáticos, no marco do desenvolvemento sostible
B11	Coñecer as industrias, organizacións, normativas e procedementos para plasmar os proxectos en edificios e para integrar os planos na planificación
B12	Comprender as relacións entre as persoas e os edificios e entre estes e o seu entorno, así como a necesidade de relacionar os edificios e os espazos situados entre eles en función das necesidades e da escala humana
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para o aprendizaxe ao longo da súa vida
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común
C5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia do aprendizaxe ao longo da vida
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.



Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
1. Coñecer os dereitos políticos e sociais relacionados co habitar: dereito ao hábitat, dereito á vivenda e dereito á cidade.	A28 A33 A34 A37 A51 A53 A55 A56	B6 B12	C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8
2. Recoñecer os procesos formais e non formais de construción do hábitat dende unha perspectiva complexa, que inclúe a análise do conflito de clases e de xénero, a consideración do impacto medioambiental, o entendemento das tensións existentes entre as diversas nacións e os seus sistemas políticos e entre os actores que interveñen no proceso de construción do hábitat.	A28 A29 A33 A55 A56 A57 A64 A65 A67 A69	B1 B2 B3 B4 B5 B12	C1 C3 C4 C5 C6 C8
3. Identificar os procesos de participación para a construción social do hábitat e as tácticas arquitectónicas e urbanísticas asociadas a eles.	A28 A33 A34 A35 A51 A52 A53 A55 A56 A57	B1 B2 B3 B4 B5 B12	C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8
4. Desenvolver capacidades técnicas para a implementación de tecnoloxías apropiadas e apropiables nos proxectos de hábitat básico.	A12 A13 A14 A16 A17 A18 A19 A20 A21 A22 A23 A24 A27 A44 A70 A71 A72	B1 B2 B3 B4 B5 B10 B11 B12	C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8



5. Visibilizar os vínculos entre as diferentes ramas do saber que actúan sobre o hábitat básico: arquitectura, enxeñerías, economía, dereito, política, antropoloxía, ciencias sociais, educación, saúde, etc.	A36	B1	C1
	A40	B2	C3
	A51	B3	C4
	A53	B4	C5
	A55	B5	C6
	A57	B6	C7
	A61	B12	C8
	A63		

Contidos	
Temas	Subtemas
1. Presentación da materia	Organización, obxectivos e avaliación. O lugar da materia no Plan de Estudos e o dos seus contidos no exercicio das profesións do campo da arquitectura.
2. Presentación do curso	Exposición do argumento do curso: dinámicas de traballo, obxectivos. Proposta do primeiro ?Caso de estudio? como ensaio metodolóxico.
3. Conceptualización	Conceptos de habitabilidade básica e hábitat básico. A Habitabilidade Básica e o Hábitat Básico no mundo e na historia. Recoñecemento de casos exemplares.
4. A Habitabilidade Básica como proceso	Enfoques transversais na Habitabilidade Básica: xénero, dereitos humanos e medio ambiente. Estratexias económicas da Habitabilidade Básica.
5. Axentes	a) Os/as profesionais da arquitectura: utópicos, insurxentes e cómplices. O traballo pro bono. b) Operadores especializados: as ONGD e as axencias globais. c) As persoas: A participación cidadán; de persoas beneficiarias a auto xestoras.
6. Tácticas arquitectónicas	a) Desde o deseño: crecemento, perfectibilidade, compartibilidade, versatilidade. b) Desde a produción: DIY, auto construción asistida, squatter, réxime de cesión de uso, vivenda social...
7. Tecnoloxías	a) Confort e estabilidade da edificación. b) Saúde humana e sustentabilidade.
8. Hábitat Básico	a) A cidade non formal: morfoloxía, estratexias de xestión, construción e uso. b) Compromisos globais ante o Hábitat Básico: a Carta de Quito e os Cumios do Hábitat. A axenda 2030, os ODS. c) O dereito á cidade: de Lefevbre a Harvey.
9. Habitabilidades singulares	Emerxencia, Cesión de uso, Sinfogarismo e Okupación

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A27 A37 A40 A51 A57 A64 A65 A67 A69 B2 B3 B6 B11 C4 C6 C7 C8	15	5	20



Traballos tutelados	A72 A71 A70 A63 A61 A57 A56 A55 A53 A52 A51 A34 A29 A24 A23 A22 A21 A20 A19 A18 A17 A16 A14 A13 A12 B3 B4 B5 B12 C1 C3 C4	41	82	123
Proba obxectiva	A72 A71 A70 A63 A57 A56 A55 A53 A52 A51 A44 A40 A36 A35 A33 A29 A28 A18 A17 B1 B2 B3 B4 B6 B10 B12 C1 C3 C4 C5	4	0	4
Atención personalizada		3	0	3
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Introdución dos conceptos teóricos fundamentais e das metodoloxías de análise e presentación dos casos de estudo.
Traballos tutelados	O alumnado aplicará os conceptos e metodoloxías ós casos de estudo propostos, tutelado polo profesorado. Esto inclúe para cada estudante a presentación oral do traballo práctico desenvolto, a resposta ante probas de control do proceso de capacitación e a produción dun documento final explicativo da análise realizada de cadanseu caso de estudo.
Proba obxectiva	Trátase dunha proba teórico-práctica na que o estudantado deberá obter unha calificación superior a cinco (5) sobre dez (10) puntos para superar a materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Proba obxectiva Traballos tutelados	A avaliación é un proceso continuado no que a actividade que en cada unha das sesións do curso desenvolve o alumnado é controlada e rexistrada. Periodicamente e -en todo caso, sempre que o estudante ou a estudante así o requiran- informaráselles da adecuación do nivel acadado polas súas actividades en relación cos obxectivos programáticos da materia. En todo momento do curso o profesorado ofertará ao estudantado apoio docente complementario, de xeito individual, en horario coñecido. A avaliación final realizarase polo profesorado sobre o traballo final producido polo alumando, verificando a adquisición das capacidades persoais de análise, as destrezas para comunicar as súas ideas e a adquisición dos contidos teóricos da materia.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Proba obxectiva	A72 A71 A70 A63 A57 A56 A55 A53 A52 A51 A44 A40 A36 A35 A33 A29 A28 A18 A17 B1 B2 B3 B4 B6 B10 B12 C1 C3 C4 C5	É unha sesión na que o estudantado convocado demostrará a adquisición das capacidades e coñecementos propios da materia mediante unha proba teórico-práctica.	34



Traballos tutelados	A72 A71 A70 A63 A61 A57 A56 A55 A53 A52 A51 A34 A29 A24 A23 A22 A21 A20 A19 A18 A17 A16 A14 A13 A12 B3 B4 B5 B12 C1 C3 C4	O obxectivo da materia é capacitar ao estudiantado na análise de casos de estudo de Habitabilidade Básica. Todo esto é formalizado nun Traballo Tutelado, orixinal e inédito, que haberá de realizarse ao longo do período docente acompañándose ós coñecementos teóricos impartidos polo profesorado. Resultará nun documento final, realizado con metodoloxía científica que se manifestará coas estratexias comunicativas propias dos profesionais da arquitectura. A realización do Traballo Tutelado inclúe a xestión da información necesaria para a súa execución e a súa exposición e defensa nas sesións de traballo do curso.	66
---------------------	--	---	----

Observacións avaliación

Asistencia mínima. A

asistencia e obrigatoria cando menos a un 80% das sesións que compoñen o curso. Sen este requisito o alumnado non poderá aprobar por curso a materia.

Matrícula tardía. As

persoas matriculadas con posterioridade ao inicio do curso académico deberán asistir ás clases teóricas e prácticas dende a data da súa matrícula, tendo a posibilidade de recuperar as prácticas realizadas até a data.

Avaliación. Para

superar a materia o alumnado dispoñerá de dúas oportunidades: xuño e xullo. Na primeira oportunidade o alumnado será avaliado polos resultados producidos no seu traballo tutelado.

Non entregar o

traballo tutelado no momento da primeira oportunidade de avaliación implica unha cualificación de "Non Presentado".

Quen non superase

esta primeira oportunidade poderá presentarse a unha segunda, que consistirá nunha proba obxectiva de tipo teórico-práctica no mes de xullo, segundo o calendario oficial. Para poder presentarse a esta segunda oportunidade o alumnado deberá entregar o Traballo Tutelado, axeitadamente titorizado polo profesorado, no momento de realización da proba.

Fontes de información



Bibliografía básica	- Colavidas Espinosa, F., Salas Serrano, J. e Oteiza San José, I. (2006). Hacia una manualística universal de habitabilidad básica. Marea Libros - Hall, P (1996). La Ciudad de la Dificil Equidad en: Las Ciudades del Mañana. Historia del Urbanismo en el Siglo XX. Ediciones del Serbal - Harvey, D. (2013). Ciudades Rebeldes. Del derecho a la ciudad a la revolución urbana. Akal - Lefebvre, H (1968). El derecho a la ciudad. - Lizancos e Ergosfera (2012). Una investigación universitaria, análisis comparativo de las máquinas arquitectónicas de vivienda para contextos de crisis de habitabilidad. Universidade da Coruña - Montaner, J.M. e Muxi, Z (2011). Arquitectura y política. Ensayos para mundos alternativos. Editorial Gustavo Gili - Morales Soler, Eva (2012). Casa Más o Menos. Blog en torno á vivenda e o hábitat entendidos como proceso - Naciones Unidas (s.d.). Programa das Nacións Unidas para os Asentamentos Humanos. Repositorio institucional de UN Habitat - Turner, J. e Fitcher, R (1976). Libertad para construir: el proceso habitacional controlado por el usuario. - VV.AA. (2018). Aportaciones feministas a las arquitecturas y las ciudades para un cambio de paradigma. Número monográfico da revista Hábitat y Sociedad, n. 11. 2018. Universidad de Sevilla
Bibliografía complementaria	- Calo, E. (dir.), Rufer, H.C., Lizancos, P. (dir.), Lloyd, S. (dir.) (2018). Empty Coruña?: reimagining the city through agency, objects and processes: summer school. Universidade da Coruña - Lizancos, P. (2017). La casa autogestionada: análisis de la estrategia del emigrado gallego para proveerse de hogar.. Revista Internacional de Estudios Migratorios, Vol. 7, Nº. 2, págs. 339-369. Universidad de Almería - Montaner, Josep M. (2014). Del diagrama a las experiencias, hacia una arquitectura de la acción.. Editorial Gustavo Gili - Proyecto Esfera (2011). Carta Humanitaria y normas mínimas para la respuesta humanitaria. Proyecto Esfera

Recomendacións
Materias que se recomenda ter cursado previamente
Materias que se recomenda cursar simultaneamente
Paisaxe e Hábitat sostible/630G02056
Materias que continúan o temario
Traballo Fin de Grao/630G02059
Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías